

בסיעתא דשמיא

שיעורים בפרשת השבוע

שנאמרו בבית המדרש
'בית יהושע'
רחוב מנחת יצחק 2
עיה"ק ירושלים תובב"א

ע"י הרה"ג
ר' מנשה ישראל רייזמאן שליט"א
יום שני פרשת האזינו | ז' תשרי תשפ"ו

ניתן לשמוע בקו ישיר: 03-6171105
www.kolhalashon.com

**ניתן להאזין לשיעורים
בקול הלשון
03-6171111**

**להורדת הקונטרס
באתר קול הלשון
www.kolhalashon.com**

הקב"ה נותן והאדם מצטווה לקיים את המצוה

לכבוד יום הולדת מרן החת"ס זי"ע נזכיר מה שדרש רבינו לפני 'כל נדרי' (דרשת יוה"כ לד:): לבאר נוסח רבותינו הגאונים בא"ל מלך יושב על כסא רחמים **מעביר ראשון ראשון**, והמפרשים נלאו לבארו. וביאר ע"פ מש"כ בסוף ספר איוב (מא,ג) מי הקדימני ואשלם, ודרשו חז"ל במדרש תנחומא פרשת אמור 'מי קילס לפני עד שלא נתתי בו נשמה, מי מל לפני עד שלא נתתי לו בן זכר, מי עשה לפני ציצית עד שלא נתתי לו טלית, מי עשה לפני מעקה עד שלא נתתי לו גג, מי עשה מזוזה עד שלא נתתי לו בית, מי עשה לפני סוכה עד שלא נתתי לו מקום, מי הפריש פאה עד שלא נתתי לו שדה, מי הפריש תרומה ומעשר עד שלא נתתי לו גורן, מי הפריש בכורות ומעשרות וקרבת עד שלא נתתי לו בהמה'. וכן הוא בכל תרי"ג מצות, אין לך דבר שהאדם מתחיל בו, תמיד הקב"ה מתחיל לתת שפע ואח"כ האדם מצטווה לקיים את המצוה השייכת לאותו השפע.

האדם התחיל בעבירה

מה שאין כן בעבירה רח"ל שאי אפשר לומר שהקב"ה התחיל והוא המשיך, כי החוטא התחיל ראשון במרד. וא"כ היה צריך שהדבר יעורר ח"ו חומר הדין, כי במצוה האדם הוא השני במערכה, ובעבירה הוא הראשון במערכה, א"כ היה צריך שמשקל העבירה יהא יותר כבד מהמצוה. אך מכיון שהקב"ה מטה כלפי חסד, הוא 'מעביר ראשון ראשון' כלומר שמסיר את החשבון הזה 'מי היה ראשון' כדי שלא לעורר חומר הדין.

עוון שהפך לזכות

אמנם אם אדם זוכה לתשובה מאהבה ונהפך העוון לזכות, באותו הזכות אין הקב"ה אומר 'מי הקדימני ואשלם', כי זה הזכות נוצר ע"י שעשה עבירה ושב עליה מאהבה, ובאותה עבירה היה האדם הראשון. וא"כ במדת מה, יש מעלה באלו הזכויות שנעשו מתוך התהפכות העונות, מה שאין בשאר המצוות. כי שאר המצוות נאמר בהם 'מי הקדימני ואשלם', אבל בעבירות היה האדם הראשון באותה פעולה כביכול, אלא שהקב"ה מצד מדת חסדו שיהיה נחשב כאילו לא היה הראשון, 'מעביר ראשון ראשון', והני מילי לגבי משקל החטא, אך לאחר שנהפך לזכות, יש מעלה יתירה שבאותו ה'זכות' עשה האדם מעצמו בתחילה מבלי 'מי הקדימני ואשלם'.

תשובה - מן הטובות אשר הטיב ה'

ובאמת שמהתבוננות בדברי החת"ס יש לנו ריבוי עצום של רעיונות איך להגיע לאהבת ה' מתוך מדות הרחמים שמתגלים בעולם התשובה, וזה בעצמו גורם לתשובה מאהבה, כי אחד מהדרכים לבא לאהבת הבורא הוא מתוך התבוננות בחסדיו של הקב"ה, ויש כמה דרכים בזה, הדרך הפשוטה הוא מה שהקב"ה מחיה אותנו עכשיו ובכל עת ורגע, וזן ומכלכל אותנו תמיד, ואנו מוקפים בחסדיו ית' בכל עת ובכל זמן. וכאן למדנו על התבוננות חדשה, להתבונן בחסדיו ית' שברא את התשובה לפני העולם, וכלשון רבינו יונה בתחילת שערי תשובה 'מן הטובות אשר הטיב הקב"ה בעולמו', שנתן לנו דרך לשוב בתשובה.

ההתבוננות בטובה הזאת בעצמה הופכת זדון לזכות

ועלינו להתבונן בתוך הטובה הזאת בעצמה שתשובה מאהבה מהפכת זדון לזכות. ככל שנעיין בפרטיה ודקדוקיה, נזכה יותר לאהבת הבורא וממילא נשוב מאהבת הבורא, וזדונות נהפכים לזכויות ועי"ז בעצמו אוהב יותר את השי"ת.

על הטובות חוקר יותר

בספה"ק 'בית אלקים' לרבינו המבי"ט זי"ע (פרק טו) יש אריכות גדולה בענין עשרת ימי תשובה, ובתוך דבריו הוא מדגיש חסד מיוחד של הקב"ה, לא רק ביושבו על כסא רחמים אלא גם ביושבו על כסא דין, יש חסד מיוחד איך הוא מודד עבירות ומצוות 'וגם ביום הדין שהוא יושב על כסא דין אינו מפשפש וחוקר על העונות כל כך, כמו שמפשפש וחוקר על הטובות שעושה האדם כדי לתת לו שכר הרבה על עשית המצות'.

לא מביט ומפשפש בענין החטאים

'וכמו שאה"כ ג"כ (ישעי' ה') יגבה ה' צבאות במשפט והא"ל הקדוש נקדש בצדקה, ירצה כי בענין המשפט

והוא כשרוצה האל יתברך לעשות משפט בחוטאים, הוא מגביה עצמו כביכול שלא להביט ולא לפשפש בענין החטאים כל כך אלא בחטא דרך כלל, ולא בפרטי הדברים שבשעת עשית החטא אשר עליהם נחשב החטא יותר חמור.

כדי להגדיל שכרם

ובענין שכר המצות אינו כן אלא שחוקר על הדברים הפרטים שבענין המצות שעליהן תגדל השכר להרבות שכר הצדיקים, וזהו אמרו והאל הקדוש נקדש בצדקה, כי לשון קדושה הוא פרישה ושפלות, שהאל יתברך עם רוב גדולתו ורוממותו משפיל עצמו כביכול, לחקור ולתור על הענינים שנעשו על ידם המצות, שעל ידם תתרבה שכר המצוה כדי להגדיל שכרם, וזה אומרו והאל הקדוש נקדש בענין הצדקה כנזכר, וכמו שאמר הכתוב שלפניו וישח אדם וישפל איש ועיני גבוהים תשפלנה, ירצה כשישח אדם לקבל עליו עול מלכות שמים במצות השכליות במה שהוא אדם, וישפיל עצמו לקבל עליו מצות המעשיות, אז עיני גבוהים תשפלנה, לדקדק במצותיו ולהשקיף ולהשגיח עליו להצילו מכל רע ולהצליחו במעשה ידיו כי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם.

נפלה פרוטה ועני מצאה

הרי שכלפי העבירות אינו מדקדק לעיין, אלא 'ויגבה ה' צבקות במשפט', משא"כ כלפי המצוות הוא ית' נקדש בצדקה, משפיל עצמו לדקדק עוד ועוד במעשיו הטובים של האדם, שמא נפל ממנו פרוטה ונהנה ממנה העני אף שלא בידיעתו וכדו'. וניתן דוגמא לזה, כדי להתבונן באהבת הבורא בימים האלה.

קידוש לבנה רק אחר יוה"כ

אי' ב'לבוש' או"ח בהל' עשי"ת (תרב) 'אין מקדשין הלבנה אלא אחר יוה"כ', כיון שאנו תלויים בדין באלו הימים, וקידוש לבנה צריך לעשות בשמחת הלב, לכן אומרים קידוש לבנה רק אחר יוה"כ בשמחת הלב. 'ואני שמעתי בשם גדול אחד שאדברה טוב שיקדשו אותה בתוך עשי"ת כדי שתבא מצוה זו ותוסיף על זכויותינו'. וכן המליץ הגר"א מוילנא זי"ע. אולי אפשר ע"י קידוש לבנה נזכה להכריע לכף זכות.

ההמתנה למצווה תכריעו לכף זכות

וכתב הלבוש 'וסברא נכונה היא' כי זה בעצמו יגרום לו שמחה בשעת קידוש לבנה, שיתבונן שמצוה זאת תכריענו לכף זכות ביוה"כ. אמנם כדי לקיים המנהג שלא לקדש לבנה בעשי"ת כתב הלבוש 'כיון שממתינים מלקדש הלבנה לכבוד הקידוש לבנה כדי לעשותה בשמחת הלב, הוה ההמתנה על הקידוש לבנה גם כן מצוה, והיא היא שתכריענו לכף זכות'.

לתפוס את החבל משני ראשיו

ונמצא שיכולין לתפוס את החוט משני קצוותיו, הן לקדש הלבנה אחר יוה"כ בשמחה, והן להכריע לכף זכות בעשי"ת ע"י שמונע עצמו מלקדש כשאין לבו שמח כ"כ. היש חיר מתוק מזה?! גם ההימנעות מלקדש הלבנה כדי לכבדה בלב שמח במוצאי יוה"כ, עצם ההמתנה הזאת עולה על משקל הזכויות!

לא למד במקום המטונף

נמשיל בזה עוד משל, אדם שנמצא במקום המטונף שאסור לומר שם דבר שבקדושה, ועוצר עצמו מלומר פרקי תהילים וללמוד משניות, בגלל שכך רצון ה', גם זה עולה על כף הזכות, בא מלאך של זכות ומעיד עליו שהוא לא למד משנה ולא אמר תהילים במקום פלוני שהיה לו חשש שמא המקום מטונף, ואי הלימוד ואי התפילה מכריעין אותו לכף זכות.

רקדו ליד עביט מי רגלים

ולא רק האחים הקדושים הרר"א והרר"ז זי"ע שמסופר עליהם שהיו אצל עביט של מי רגלים ורקדו על שאינם יכולין לומר דבר שבקדושה, הן הכירו במעלת עבודתם, אך גם סתם אדם שאינו מתעורר כלל להבין במעלת

פעולותיו, עולה זכותו ומכריעו לכף זכות. אילו הרר"א והרר"ז היו נמנעים מלומר קידוש לבנה בעשי"ת לכבוד שמחתה אחר יוה"כ, מסתמא היו רוקדים על זה לבד בעשי"ת על שנמנעין מלקדשה עכשיו. אבל גם כל אדם שאינו מרגיש מה שהוא עושה, כשנמצא בבית הכבוד ונמנע מלחשוב בדברי תורה, הקב"ה מייקר לו כבוד מיוחד על שנמנע מד"ת במקום המטונף. יקבל שכר על ביטול תורה זה.

התאמץ לא ליישב רמב"ם באמצע התפילה

וכהגה"ק מצאנז זי"ע שהיה צריך להתייגע שלא ליישב רמב"ם באמצע התפילה, ואמר שפעל בעצמו שבשעת התפילה הוא שוכח שיש תורה בעולם. נמצא שיקבל שני פעמים שכר, אחד על עבודת התפילה במסירות נפש, ואחד על המניעה מלחשוב בדברי תורה בעת התפילה, כי זמן תורה לחוד וזמן תפילה לחוד.

הקב"ה מקבץ את כל הפעמים שדחה את יצרו

הצדיקים פירשו 'מקבץ נדחי עמו ישראל', שפעמים שיצרו של אדם מתגבר עליו ותוקפו מאד, והאדם מתחזק לדחות את יצרו פעם ועוד פעם ועוד פעם, ולבסוף נכשל רח"ל. הקב"ה מקבץ 'נדחי' כל פעם שהשתדל לדחות את יצרו הרע, מתקבץ לנחת רוח מיוחד בעיניו ית'.

כך יש לפרש 'מקבץ נדחי עמו ישראל' שאנו דוחין מלומר קידוש לבנה בעשי"ת אע"פ שאנו רוצים להרבות זכויות, גם לפני ששמענו על דברי ה'לבוש' שזה בעצמו ייחשב לזכות, גם עשינו כן. והקב"ה מקבל מזה נחת רוח נפלא.

זכויות שלא עלו על דעתנו

הוא אשר דיבר המבי"ט בבית אלקים שהקב"ה עושה זכויות ביושבו על כסא דין, מהפך ומוצא זכויות מעניינות שלא עלו על דעתנו. אך בעבירות הוא מגביה עצמו במשפט שלא לדקדק ולחקור בה בדקדוקים.

רנטגן מול MRI

כביכול את העבירות הוא ית' בודק במכשיר רנטגן ישן של לפני מאה שנה, ואת המצוות הוא חוקר ובודק עם MRI הכי משוכלל שבעולם, לחקור לעומק ולרוחב ולאורך, האיך אפשר למצוא בו עוד איזה זכות ושבח. ההתבוננות הזו בעצמה מביאה אותנו לאהבת ה', וממילא זוכים על ידה לתשובה מאהבה, ומי הקדימיני ואשלם, וכו' וכו' עד אין קץ וכלות כמה שהקב"ה מהפך עלינו לזכותנו.

נָשִׁים שְׂאֵנִי רוֹקֵד - ונשאו הרוח

וכתב ב'אליהו רבה' בביאורו על הלבוש הנ"ל, ע"פ מש"כ בספר קדמון 'אור חדש': 'סיפר לי החסיד מה"ר משה מייזל"ש, מעשה באחד שפגע בו עכו"ם בלילה ורצו להרגו, וביקש מהם שיניחונו לעשות מצוה אחת קודם מותו, ואח"כ יעשה אתו מה שלבו חפץ, והלבנה היתה בחידושה וקדשה בפניהם בכוונה גדולה, ונעשה לו נס כשדלג וקפץ ג' פעמים כמנהג, ונשאו הרוח וניצול מהם. גם שמעתי ממנו שמי שיקדש הלבנה, מיום שיקדשה לא ידאוג שימות באותו החודש מאותו היום ואילך, עד כאן. הבאתי זה ללמוד ממנו קצת ראייה ל[דברי ה]לבוש דיותר מסתבר לקדש קודם יום כיפור, משום דנאמר כשם שלא ידאוג שימות באותו החודש כן לא יגזור עליו מיתה באותו חודש. מיהו גם בזה י"ל כיון שממתינין לכבודה וכו' מגינה תיכף'.

שלא ימות באותו חודש

בתחילה כתב סברא לקדש בעשי"ת כדי שלא יגזרו עליו מיתה באותו חודש, אך בסוף מסיק כדברי הלבוש הנ"ל, שבזה בעצמו שממתין לכבוד הלבנה לקדשה בשמחה אחר יוה"כ, זה בעצמו מגן עליו להכתב ולהחתם בספר החיים הטובים. הפלא ופלא. היש חין מתוק מזה?

יש חין מתוק מזה!?

מקור לשון זה 'היש חין מתוק מזה' הוא ברש"י על שיר השירים וזלה"ק: [ה,טז] 'חכו ממתקים - דבריו ערבים (ויקרא יט) ושרט לנפש לא תתנו בבשרכם, אני ה' הנאמן לשלם שכר יש חין מתוק מזה? אל תחבלו במעשיכם

ותקבלו שכר. ובשוב רשע מרשעו (יחזקאל יד) ועשה משפט וצדקה, עליהם חיה יחיה, **עונות נחשבו לו לזכויות יש חיק מתוק מזה?** הרי שרש"י זי"ע מתבונן בענין 'עונות נחשבו לו לזכויות' ומתפעל ואומר 'יש חיק מתוק מזה?'

ואי"ה יתבאר להלן שתשובה מאהבה היא מדרגה השייכת לכולנו, ואדרבה יותר בנקל להשיגה מתשובה מיראה.

להתרחץ - גמילות חסד עם הגוף

עוד מתבונן רש"י במצות 'ושרט לנפש', שם כתוב 'בנים אתם לה' אלקיכם לא תתגודדו', פשוט הקב"ה אוהב אותנו כאב לבנים, ולא רוצה שיהיה לנו גוף עם שריטות וגדידות. ונקבל על זה שכר.

כשהלל היה הולך לבית המרחץ. אמר שהוא הולך לגמול חסד עם עלובה זו, ובגמ' מסופר שהיו אמוראים שהיו רוחצים עצמם בכל בוקר, הכון לקראת אלקיך ישראל, בנים אתם לה' אלקיכם, כך כשאדם מסדר צורתו ומציין לבושו בבוקר קודם התפילה, להראות כבן מלך הבא לשרת בבית ה', בוודאי יקבל שכר על כל תנועה, ברחיצת הפנים, ובשטיפת הפה מרירין, ובסידור הפאות בנוי מצוה. מדוע שלא נחשוב ולא נתבונן שעושים עכשיו נחת רוח לה'.

להפוך כל פעולה גשמית למצוה

כאשר בעל התניא טען לפני אנשיו, מדוע נהיה כמו הגוים היוצאים למלאכתם להביא טרף לבני ביתם, וכי נהיה כמו גוי? מוטב נוסיף מחשבת הלב, וייחשב לנו כל פעולה גשמית כמצוה. וכל זה נכלל ב'הריני מכוון' של הרה"ק מבוטשאטש זי"ע: **'הַרִינִי מִכֵּן מַעֲתָה עַל כָּל פֶּרֶט וּפֶרֶט מִמַּעֲשֵׂי וְדַבָּרֵי וּמַחֲשָׁבוֹתֵי נֶפֶשׁ לְכָל הַיּוֹם עַד לְמַחֲרָ בַּעֲת הַזֹּאת לְשֵׁם יְחִוּד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְיִנְתָּה בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל לְהַכְרִיעַ אֶת עַצְמִי וְאֶת כָּל עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת כָּל הָעוֹלָם לְכַף זְכוּתִי.'**

הכל יצטרף לכף זכות

והרי שאפשר לחשוב בכל ענין וענין לשם מצוה, והכל מצטרף לכף זכות. גם כששותה משקה חם בבוקר, אל ישתה כמו גוי ששותה משהו חם בבוקר, אלא יתבונן באיזה מחשבה לשם שמים, שיהיה לו ישוב הדעת לעבודת ה'. וכן כשרוחץ הכוס אחר השתיה יכוון לשם מצוה. כל פעולה שאדם חושב על עוד יהודי, הכל מצוה.

להרבות זכויות בעשי"ת גם בלי קדוש לבנה

והרי שאנו יכולים להרבות בעשי"ת בזכויות רבות גם בלי לקדש הלבנה... גם כשמוציא אשפה מתוך ביתו, מקיים מצוה לטהר בית יהודי, כמצות תרומת הדשן. וכן במחילה מכבודכם כשמוריד את המים בבית הכבוד, יש דעה בראשונים שבכל פעם מקיים מצות עשה דאוריתא וְשִׁבְתָּ וְכִסִּיתָ אֶת צִאֲתָהּ. רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות.

הריני מוציא ממון על הידורי מצוות

וכן כשקונה בשר בהבשר מהודר, יוסיף מחשבה מדוע אני משלם במחיר יותר יקר לקנות בשר יותר מהודר, כי אני מוסיף כמה שקלים לשוחט המהודר, ולהאדם שעשה את המליחה, ולהאדם שבדק את הריאות, ולאדם ששטף את הצוואר קודם השחיטה וכו'. הריני מוציא ממון מכיסי לשלם על מצוות הללו.

שליח בשכר מועיל בכל גוונא

וכתב המחנה אפרים שאפילו במקום שאין תורת שליחות, למשל מה שעשו גויים וכדו', מ"מ אם משלם לו, עשאו שליח בפועל. כך כשמשלם מחיר יקר לבשר בשר ומהודר, כלול בו שליחות לכל המצוות שעשו בבשר כרצון ה', ובזה בא לידו מצות דם, כי הבשר הזה היה בו דם קודם לכן, ושלמתי למשגיח מהודר שימלחנו כראוי ובזה עשאו שליח לקיים מצות הוצאת הדם ע"י המליחה. וכן כשקונה דגים כשרים, שילם על בדיקת סנפיר וקשקשת.

רצה הקב"ה לזכות את ישראל

כמה שאדם מוסיף עוד מחשבות, הרי הוא זוכה יותר לייחד קוב"ה ושכינתה. ומכיון שהדורות חלושים, תיקן הרה"ק מבוטשאטש זי"ע לומר כן בבוקר כמסירת מודעה על כל פרט ופרט במחשבה דיבור ומעשה, שהכונה שלו לעשות נחת רוח לה'. וכמובן שיותר טוב לחשוב בשעת מעשה, כגון כשהחזיר ספר בביהמ"ד לארון הספרים, הוסיף עוד ועוד זכות לכף הזכות. הרבה יותר קל להוסיף מצוות מלהיכשל בעבירות, כי רצה הקב"ה לזכות את ישראל.

אהבה צריכה תנודות של ריחוק וקירוב

עתה נרחיב מעט ב"ה בענין תשובה מאהבה שהזדונות נעשין לזכות, ע"פ דברי מהר"ל זי"ע ועוד מרבוה"ק. כי הנה מהות האהבה מיוסדת על עליות וירידות, כשם שתענוג תמידי אינו תענוג, כך לצורך האהבה צריך שיהיה בה ריחוק וקירוב קירוב וריחוק.

שיר השירים הוא משל לאהבת ה'

כי הנה נודע ששלמה המלך ע"ה נתן לנו מגילת 'שיר השירים' כמשל לעבודת אהבת ה', כמ"ש הרמב"ם (הל' תשובה יג) 'וכיצד היא האהבה הראויה הוא שיאהב את ה' אהבה גדולה יתירה עזה מאוד עד שתהא נפשו קשורה באהבת ה' ונמצא שוגה בה תמיד כאלו חולה חולי האהבה שאין דעתו פנויה מאהבת אותה אשה והוא שוגה בה תמיד בין בשבתו בין בקומו בין בשעה שהוא אוכל ושותה יתר מזה תהיה אהבת ה' בלב אוהביו שוגים בה תמיד כמו שצונו בכל לבבך ובכל נפשך והוא ששלמה אמר דרך משל כי חולת אהבה אני וכל שיר השירים משל הוא לענין זה'.

הרבה עליות ומורדות

והנה האהבה המדוברת בשיר השירים שבין כנסת ישראל לקב"ה, יש בה הרבה עליות ומורדות, ודווקא שם נבנית קומת האהבה. בתחילה אומרת כנסת ישראל להקב"ה מְשַׁכְנִי אַחֲרֶיךָ נְרוּצָה, שְׁחוּרָה אֲנִי וְנָאֻה, הִגִּידָה לִי שְׁאֵהָבָה נִפְשִׁי, ואח"כ מתחילות ירידות אֲנִי יִשְׁנָה וְלִבִּי עֵר קוֹל דֹּדִי דוֹפֵק פֶּתַח לִי אַחֲתִי רִעִיתִי... ולא פתחתי לו את הדלת, כי פִּשְׁטֹתַי אֶת בִּתְנִיתִי אֵיכָכָה אֶלְבָּשָׁנָה, וגם כשדודי נִשְׁלַח יָדוֹ מִן הַחֹר, וכבר התעוררתי קִמְתִּי אֲנִי לִפְתֹּחַ לְדוֹדִי וְיָדִי נָטְפוּ מֹר וְאַצְבָּעֵתִי מֹר עָבַר עַל כַּפּוֹת הַמִּנְעוּל, פֶּתַחֲתִי אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי חֶמֶק עָבַר.

כנסת ישראל נמשלה ללבנה שיש לה מילוי וחסרון

כך היא צורת בנין האהבה, ע"י ריחוק וקירוב, קירוב וריחוק, וכמובן שאי אפשר להרחיב באופן שהקב"ה בנה את העולם בשארי אהבות שיש בעולם, כנודע לשומרי כשרות וטהרה, דווקא ע"י עליות וירידות כי כנסת ישראל נמשלה ללבנה שיש לה מילוי וחסרון.

עליות ומורדות מחזקות את הגעגועים

התכלית של שיר השירים היא מִים רַבִּים לֹא יוֹכְלוּ לִכְבֹּת אֶת הָאֵהָבָה וְנִקְרָוֹת לֹא יִשְׁטָפוּהָ, הגויים הם מִים רַבִּים, מים עזים, הם לֹא יוֹכְלוּ לִכְבֹּת אֶת הָאֵהָבָה שֶׁבֵּין יִשְׂרָאֵל לַהֲקֵב"ה, למה, כי זה נוצר מתוך עליות וירידות. כשפתחתי את הדלת וכבר דודי חמק עבר, ונפשי יצאה בדברו, וכך התגברו הכיסופים והגעגועים, ועי"ז מִים רַבִּים לֹא יוֹכְלוּ לִכְבֹּת אֶת הָאֵהָבָה.

אילו הקב"ה היה נגלה אלינו תמיד, המים רבים היו מכבים את האהבה, כי אהבה צריכה להווצר דווקא מתוך עליות וירידות, ואזי היא חזקה מאד עד שמים רבים לא יוכלו לכבותה.

הכיסופים נוצרו מהריחוק שיצרה העברה

אסור לדבר מזה, רק נזכיר מש"כ בספה"ק, מה שהאדם נכשל בעבירה ואח"כ הוא שב בתשובה מאהבה, זדונות נעשין כזכויות, כי מתגלה למפרע שזמן הריחוק היה מסייע לאהבתו עתה להשי"ת. אילו היה תמיד בקירוב לא היה נבנה אהבה, דווקא באותה תקופה שלא באת להתפלל ולא פתחת ספר ללמוד, מכח זה נוצרה

האהבה בלבך ותשוקתך להשי"ת.

הרפיון גרם להתגעגע לדף גמרא

כי כל הכיסופים הגיעו דווקא מתוך החסרון והרצון למילוי החסרון. והרי שהימים 'החלשים' והתפילות 'החלשות', באו כדי לעורר אותי לאחר זמן מה, לעצור ולצעוק 'די', אני לא יכול לחיות כך מרוחק מהשי"ת, אני מתגעגע לדף גמרא, והרי ששעת הריחוק הגבירה את האהבה.

איזו תועלת צמחה מהריחוק?!

ולכן זדונות נעשין כזכויות דווקא מתשובה מאהבה, כי אם הוא שב מחמת יראה, מה הועיל לו כל אותו הריחוק. אך כשאתה בא עתה לשוב מאהבה, היה כדאי אותו הריחוק, שדווקא על ידו התחזקה האהבה יותר ויותר ויותר. כי דווקא בגלל מה שלא פתחת את הדלת כשקול דודי דופק, ודווקא בגלל שכאשר סוף סוף פתחת, דודי חמק עבר, עי"ז רצת אחריו בכל הרחובות, לבקש את שאהבה נפשי, ועי"ז חולת אהבה אני.

אני ישנה בתורה ותפילה

וכך מכיון שאני ישנה, גם אם ישנתי במשך השנה בתורה ותפילה, אומר לנו הקב"ה, הריחוק שלך נחשב לך כזכות, כי עי"ז נתעוררה האהבה בינינו יותר ויותר.

כך שלמה המלך ע"ה לימד אותנו, להמשיל את האהבה בין כנסת ישראל לקב"ה ע"י המשל דשיר השירים, משם אנו למדים אין תשובה מאהבה מהפכת זדונות לזכויות.

תשובה מאהבה שייכת גם לפשוטי עם

עוד יש להדגיש, בדרך כלל אנו חושבים שתשובה מאהבה היא מדרגה מופלגת ואינה שייכת לפשוטי עם, טעות גמורה היא. כי בדורינו אנו רואים שמדת היראה נתמעטה מאד, וכמ"ש הרה"ק מנעשכ"ז זי"ע עמש"כ (משנה סוטה ט, טו) בַּעֲקֻבּוֹת מְשִׁיחָא חֲצִפָּא יִסְגָּא... וְיִרְאִי חֲטָא וּמָאֵסוּ, שמדרגת יראת חטא איבדה את חשיבותה. כי בכלליות נתבטל ענין היראה מן העולם, כיום כמעט לא יראים מכלום, אין שייך היום מורא מלכות או מורא מהצאר, היהודים שגרו ברוסיה עוד היה [ויש] להם ממה לפחד, היום בעולם דמקורטי כמעט שאין ממה לפחד. מלבד אם אין דמוקרטיה כלל כמו כאן בארץ ישראל... יש מה לפחד. אבל במקומות דמוקרטיים אין יראה ופחד.

מי מפחד מ'כתב סירוב'?

וכן בעולם התורה, בדורות הקודמים היה פחד מכתב סירוב של בית דין, היום זה לא עוזר כלום, לצערנו אין מורא בעולם כלל, קליפת אמריקה התפשטה בכל העולם ואיש כל הישר בעיניו יעשה.

איך היה עומד לפני הבית ישראל מגור זי"ע

ולכן אדם צריך להיות מקורב לגברא רבא שיש לו התפעלות מעבודתו את ה' והתבטלותו להשי"ת, ולקיים שם מצות מורא כדי לבא עי"ז למורא שמים, בלי זה אין לו יראת שמים כלל.

כבר ספרנו במ"א שהאדמו"ר מאמשינוב שליט"א העיד על עצמו שלפני שהוא עומד לתפילת שמונה עשרה ורוצה להרגיש בלב יראת ה', הוא מצייר לעצמו איך היה עומד ביראה ופחד לפני הרבי הבית ישראל מגור זי"ע. בשו"ע כתוב שיש לצייר איך הוא עומד לפני המלך, היות ואין בימינו מציאות כזאת, יש לצייר איך שהוא עומד לפני רבו.

בדורנו מאד נחלשה היראה

ע"פ חוקי המדינות הדמוקרטיות אדם יכול לבזות ראשי ממשלה או מלכי ארצות. המלך של אנגליה וכי יש כלפיו איזה ערך של כבוד? מי מפחד ממנו?

אבל הרבי הבית ישראל מגור זי"ע באמת היה פחד לעמוד לפניו, ולכן הוא מתבונן בזה, כדי לבא מזה ליראת הבורא. ובאמת בדורנו צריך תיקון גדול בענין 'מורא רבך כמורא שמים'. המציאות היא שמידת היראה מאד

נחלשה בדורנו.

רק מתוך אהבה

דברנו עם הגאון במצות התשובה רבי אורי זהר זצ"ל ושאלנו אותו איך התעורר לתשובה? לא מכח יראה נתעורר לשוב, לא הוא ולא שאר בעלי תשובה, רק מתוך קשר ואהבה.

עושה את האמת מפני שהיא אמת

וכדי להתחזק ששייך אצלנו היום תשובה מאהבה, נזכיר לשון הרמב"ם בפ"י מהל' תשובה (וכ"כ בהקדמה לפרק 'חלק', בהרחבה יתירה), ונוכח שכולנו זוכים לזה ב"ה, וזלה"ק 'העובד מאהבה עוסק בתורה ובמצות והולך בנתיבות החכמה לא מפני דבר בעולם ולא מפני יראת הרעה ולא כדי לירש הטובה **אלא עושה האמת מפני שהוא אמת** וסוף הטובה לבא בגללה ומעלה זו היא מעלה גדולה מאד ואין כל חכם זוכה לה'. ואע"פ שבדבריו מבואר שהוא מעלה שלא כל חכם זוכה לכך, כבר כתבו רבוה"ק שזה היה בדורות הראשונים שהיראה הייתה בתוקפה, אכן בימינו מדת היראה פחתה, ובמקומה גברה האהבה, וע"ז אמר ה' לאברהם 'בך [באברהם אוהבי] חותמין', במידתו של אאע"ה, וכמבואר שהפשטות בעבודת ה' כיום היא בחירה באמת מפני שהוא אמת. פוק חזי כמה אוהבי ה' איכא בשוקא. והקב"ה מביא הדורות יותר ויותר להיות אוהבי שמו ותורתו, אשרינו שזכינו.

הבנה שזו האמת - זו תשובה מאהבה

טבע האדם לחפש את ההנאה העצמית כשאר בעלי החיים, אם אדם מונע עצמו מעבירה מפני תועלת עצמית, אינה מתוך אהבה, אך אם הוא מתגבר לעשות רצונו ית' מתוך הבנה שזו דרך האמת, לאחר שכבר ראה ששאר הדרכים אינם אמת כלל, זהו השב מאהבה.

ראיתי שהם חיים בשקר

כן אמר רבי אורי זכרוננו לברכה, כבר הייתי 'שם', וראיתי שהם חיים בשקר, עמד ומאס וגעל בדרך השקר ועבר לדרך האמת. והרמב"ם מעיד שכל העושה את האמת מפני שהיא אמת, הוא עובד את ה' מתוך אהבה.

מרגישים שזו הדרך הנכונה

רוב עובדי ה' בזמננו עובדים באופן הזה, שאנו בטוחים שזו הדרך הישרה ודרך הטובה, שהקב"ה ברא אותנו והוא יודע מה הדרך הטובה ביותר לחיים שלנו, ואנו עושים את הדברים מפני שהם אמת. לא בגלל פחד ממשהו, אנו בוחרים בדרך הזאת ביוזענו שזו הדרך הישרה.

השטן הקטן - לא גורם אי נעימות

בימינו יש עוד מעלה, לצערנו, אדם יכול להיות מלוכלך בבגדי חסידים ועובדי ה', ושולח את בניו למוסדות הטובים ביותר, ואעפ"כ כולו חטא ופשע, מר ממות, אין לו חיים לא ביום ולא בלילה, לא בחול ולא בשבת, הכל בגלל מכשיר קטן אחד. הרי שבאנו למצב שאדם אינו 'מפחד' מכלום בשעה שהוא חוטא במחשבה דיבור ומעשה רח"ל, וא"כ כל רגע שאין אדם חוטא בדור שלנו, זה רק בגלל שהוא יודע שזו האמת, לאחר שכבר נכשל פעם, ויודע שהמצב של החטא הוא מצב מגעיל וצורב, בלי שום סיפוק וטעם לחיות. ולכן הוא שומר על עצמו ומתבטל לקול גדולי ישראל, לשמור שהכלים הטכנולוגיים יהיו כשרים. לא כדי שלא יתפסו אותו בקלקלתו, לא בגלל שאם לאו, לא יקבל קמחא דפסחא ולא יהיו לבניו מוסדות טובים, כנודע שאפשר להסתדר בדרכי שקר. א"כ כל מה שאדם באמת נשמר מאותו המוות, זה רק בגלל שלב האדם יודע את האמת שבמה שאדם יותר נקי וזך, הוא יותר מאושר ושמח. חיי חיים, אשתו אשה, בניו בנים, ממנו ממון, וחיוכו חיך.

רוצים חיים מאושרים

והרי שאנו עושים את האמת רק מפני שהוא אמת, כמו שחז"ל העידו על דרכי התורה 'דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום', שמירת התורה והמצוות נותנת לנו חיים מאושרים.

לא מדובר על שכר עולם הבא, כי אם כוונתו לשכר לעוה"ב, שוב אינו עושה מחמת האהבה. אלא מחמת החיים הטובים כאן בעולם הזה.

לא בגלל סגולה לפרנסה

הרמב"ם מעיד שכל העושה את האמת מפני שהיא אמת, זהו העובד את ה' מאהבה, כי הוא אוהב את המצוה בעצמה, לא בגלל שהיא מסוגלת לפרנסה בהרחבה, לא ולא, אלא מתוך הבנה ששעת התפילה היא השעה הכי מאושרת שלי בחיים, לכן אני בא להתפלל בציבור, לא בגלל שה' מאור ושמש' מבטיח סגולה לפרנסה, אלא שכבר עכשיו אני מאושר להתפלל בבית הכנסת בכונה בציבור. וכן שעת קביעת עתים לתורה אין מתוק ממנה. לא על מנת לקבל שכר, אלא שזהו טעם החיים.

הירידות נועדו כדי לחזק את האהבה

כל מי שאוהב את מה שהוא עושה, הרי הוא עובד את ה' מאהבה. הגדרה חדשה של הרמב"ם בהלכות תשובה בפרק י'. אם יש לך אהבה לשבת, אהבה לטלית ותפילין, זו מצות אהבת ה'. וא"כ עלינו להתחזק ולשמוח שאנו באמת זוכין לעבוד את ה' מאהבה, למצוות יש נועם ומתיקות. אף שההתחלה היא עול, ההמשך הוא נועם ומתיקות. זו עבודה מאהבה ותשובה מאהבה. והירידות נועדו כדי לחזק את האהבה, כמו בכלים הטכנולוגיים שאדם מכיר באמת שמוכרח כלים כשרים ולא מטונפים, רק ע"י מכשול כלשהו, אז הוא משתכנע שהחיים המאושרים ביותר הם חיים נקיים.

התוה"ק נקראת המְכַשֶּׁלֶה

וכבר העידו חז"ל (חגיגה יד.) שהתוה"ק נקראת בשם מוזר מאד, לא פחות ולא יותר מהמְכַשֶּׁלֶה (ישעי' ג'ו), מדוע התורה נקראת מְכַשֶּׁלֶה? משום שאין אדם עומד על דברי תורה אא"כ נכשל בה. הרי שאותו המכשול הביאו לדברי תורה, וכן בכל ענין בקדושת החיים, המכשול גרם לו להכיר באמת ולעשותו מפני שהוא אמת. והרי שהזדון נהפך לזכות.

רגעי הזוהמא בכף המצוות שבמאזניים

בתחילה האדם קנה כלים כשרים רק בגלל שהגרו"ק איים עליו 'יהרג ואל יעבור' והגר"ש וואזנער אסר עליו וכו' וכו', והמנהל מאיים שיזרוק את הילדים מהחידה. אבל לאחר שהוא נכשל וחוזר לה', הוא בעצמו בוחר בחיים הטובים, ולכן הזדונות נעשות לו כזכויות, כי עי"ז עבר מ'עול' ל'מתיקות ואהבה'. ובעלותו לשמים ימצא את הרגעים המזהמים ביותר על כף מאזניים של המצוות, כשאמר רחצתי את רגלי בסמארטפון ואיככה אטנפם בדף גמרא רח"ל, הירידה הזאת התפכה לעליה, הזדון נהפך לזכות.

לעומת היראה שאינה נוצרת מכח ריחוק וקירוב, אלא ע"י שהאדם מפחד ומאיים שלא להיענש, האהבה נבנית רק ע"י ירידות וריחוק, ולכן הזדונות נהפכות לזכויות.

לא ידונו בבי"ד של מעלה

בשיעור הקודם הזכרנו שאע"פ שלא נפסקה הלכה כרבי שיוה"כ מכפר גם לשאינם שבים, הרמב"ם פסק כמותו לגבי עבירות קלות, היינו עשין ולאויין, וזה נוגע לנו למעשה, כי ע"י העסק בתורת השעיר המשתלח אנו זוכים לכפר על ביטול תורה וק"ש ועוד עשין ולאויין. וע"י קדושת יוה"כ, ולמעלה לא יזכירו לנו שוב את כל אלה לעולם ועד.

שיעיד עליו יודע תעלומות

ומצאנו עוד נפק"מ למעשה בדברי רבי, כי מבואר בספר 'חיבור התשובה' להמאירי זי"ע, והג"מ רבי יחזקאל לוינשטיין זי"ע הוא היה מאריך לדבר על זה קודם יוה"כ, ע"פ מש"כ ברמב"ם שבדרך כלל צריך לשוב בתשובה בשלימות עד שיעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לאותו החטא לעולם, מדויק ברמב"ם דהני מילי בכל ימות השנה, לא כן ביוה"כ, שדי בתשובה מועטת כדי לזכות לכפרה שלימה! והוא חידוש נפלא.

תשובה ויו"כ זה היינו הך

המאירי הקשה שם על דברי הרמב"ם בהל' תשובה 'ארבעה דברים מעכבים את התשובה', האחד הוא אם אומר 'אחטא ואשוב', והשני אם אומר 'אחטא ויוה"כ מכפר'. ואם יוה"כ מכפר רק ע"י תשובה - לא כדברי רבי, א"כ היינו הך כ'אחטא ואשוב', ואיך חילקו הרמב"ם לענין בפני עצמו 'אחטא ויוה"כ מכפר'?

תשובה של פיוטים

ותירץ המאירי דיוה"כ מכפר רק ע"י תשובה אין הכוונה לתשובה פרטית של כל אחד ואחד בשלימות, אלא **תשובה כללית של בני ישראל המתענגים בפיוטים ושירה בבית הכנסת** ביום הכיפורים. לא רק לדברי רבי שיוה"כ מכפר גם לשאינם שבים, אלא אפילו לחכמים שהלכה כמותם שיוה"כ מכפר רק לשבים, הכוונה לתשובה כללית של בני ישראל.

ובספר 'ילקוט לקח טוב' להרב בייפוס צצוק"ל כתב ששמע שיעור ארוך מהג"מ רבי יחזקאל לוינשטיין זי"ע ביוה"כ תשי"ג, שהביא ראיות גדולות לענין זה.

להודות להשי"ת על היום הקדוש

וממילא יש לנו להודות להשי"ת על החסד הגדול שנתן לנו יום קדוש ונורא כזה, שאע"פ שבדרך כלל קשה לשוב בתשובה שלימה, כמו שהאריך בשערי תשובה לרבינו יונה, אעפ"כ ביוה"כ מודים חכמים לרבי שיוה"כ מכפר בכפרה שלימה, גם ע"י תשובה כללית בלבד.

ביוה"כ יש תשובה גם לעוונות שאין עליהם תשובה

ועתה נבאר את דברי רבי ע"ד החסידות, וצדיקי פולין היו תמיד מזכירים את הדברים לפני החסידים, והוא בספה"ק מאור עיניים פרשת האזינו וזלה"ק 'איתא בש"ס דרבי סבירא ליה דיום הכיפורים מכפר בין לשבים בין לשאינם שבים ולכאורה איך אפשר שרבי יהיה סובר שיום הכיפורים מכפר אף לשאינם שבים הלא אמרו רז"ל כל האומר הקודש בריך הוא וותרן וכו'? אך נראה דוודאי בלא תשובה אינו כלום אך הפי' הוא על פי מה שאמרו רז"ל בזוהר הקדוש על עון הוצאת זרע לבטלה אמרו כלהו חובין תליין בתיובתא לבר מהאי, וזהו שאמר אף לשאינם שבים רצה לומר אף לאותן שאינם מקבלים אותם בתשובה כל השנה דהיינו על עון הנ"ל ביום הכיפורים מקבלים אותם'.

'יום הכיפורים מכפר אפילו לשאינם שבים', אין הכוונה בלי תשובה, אלא על אותם עוונות שבדרך כלל אין מועיל להם תשובה, ביוה"כ כן מועיל להם תשובה.

משה רבינו פעל שנזכה לסליחה גם לפגם הנורא

וכל זאת משה רבינו פעל בעלותו לשמים, ואמר 'אנא חטא העם הזה חטאה גדולה', כדי להמשיך כפרה ומחילה אפילו לפגמים שהם בגדר חטאה גדולה, ומבואר במדרש שלא הניח משה זוית ברקיע שלא נתחבט בה, כלומר שלא השאיר פינה אחת בחייו של אדם שלא יוכל להמשיך לשם סליחה מחילה וכפרה, וכשאמר לו הקב"ה 'סלחתי כדברך' היה כלול גם אותו הפגם. כי בחטא העגל כתוב 'ויקומו לצחק' ובמדרש מבואר שנכלל בזה אותו הפגם שכתוב עליו שאין מועיל בו תשובה, ומשה רבינו פעל לנו רחמים וחסדים שנזכה לסליחה ומחילה גם לעון ופגם הנורא הזה.

סיכום הדברים

תהילה לא'ל חיינו זכינו לכמה דרכי ביאור בדברי רבי שיוה"כ מכפר אפילו לשאינם שבים. אם הכוונה שאינו שב בשלימות רק מקופיא, וחכמים מודים דביוה"כ סגי בתשובה כללית. או שהכוונה אף לשאינו שב כלל, היות ונתגברה אהבת האב לבניו, מסיר האב את כל המחיצות המבדילות גם כשאין הבן מתעורר לאהבתו. או גם לשאינם שבים, כלומר לעונות כאלו שלא מועילה להם תשובה, ביוה"כ כן מתכפר.

להאמין בכח של היום הגדול הזה

והתנאי היחיד הוא להאמין בכח היום הגדול הזה, וכמ"ש הרמ"א שאין יוה"כ מכפר על מי שאינו מאמין ביוה"כ. והדבר תלוי בשיעורים, כפי שיעור האמונה של האדם בקדושת יוה"כ, כך הוא ממשיך על עצמו כפרה וסליחה. רבינו הקדוש האמין כ"כ ביוה"כ, עד שהמשיך כפרה אפילו לשאינם שבים, וכמו שהסביר ה'פנים מאירות' מתוך אהבת הבן לאביו.

מהרהור תשובה ביוה"כ הזדונות יהפכו לזכויות

ונחזור לעיל, שזה בעצמו מעורר בלבנו רגשי אהבת הבורא ית"ש, שנתן לנו יום אהבה כזאת, שלא התנה את הכפרה בתשובתנו, היש חייך מתוק מזה? ה'קהילות יעקב' כתב שאף אם יוה"כ מכפר לשאינם שבים, מ"מ אין הזדונות נהפכות לזכויות. א"כ כאשר זכינו להרהור תשובה ביוה"כ, זכינו גם למעלה זאת שהזדונות נהפכות לזכויות.

למה לא הלבנה הלשון של זהורית?

אי' בגמ' שהיו רואין ביוה"כ את הלשון של זהורית כשהיא מתלבנת שהיו שמחים, אך לא בכל שנה היה כן, ולכן נתבטל הדבר כדי שלא יהיו עצבין. והקשו הראשונים איך יתכן שהיו שנים שלא הלבין הלשון של זהורית לדברי רבי שיוה"כ מכפר גם לשאינם שבים?

הלשון של זהורית מלבינה רק בתשובה מאהבה

ותירץ ה'בן איש חי' בספרו עבודת יוה"כ, שבכדי שתלבין הלשון של זהורית היה צריך לשוב מאהבה, כי גוון אדום שנהפך ללבן, מעיד על זדון שנהפך לזכות, אף לרבי שהיוה"כ מכפר גם לשאינם שבים, מ"מ כדי שיתהפך לזכות הכל מודים שצריך לשוב בתשובה.

ה' נתן לנו כזו מתנה גדולה

והרי נכפלה אהבתנו שנתן לנו יוה"כ כזה, אחד מצד עיצומו של יום מכפר, ואחד מצד תשובתנו שמהפכת כל זדון לזכות, כי ביום כזה מחמת אהבתנו את ה' שנתן לנו יום כזה, בוודאי שבים מתוך אהבה, ובפרט לדברי החת"ס 'מי הקדימני ואשלם', שהעון הקדים לזכות, היש חייך מתוק מזה?